

Analiza pravnog okivra i utjecaja ekonomskih sankcija na gospodarstvo i građane

Burić, Mario Dominik

Master's thesis / Diplomski rad

2019

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Law / Sveučilište u Zagrebu, Pravni fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:199:347651>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-11**

Repository / Repozitorij:

[Repository Faculty of Law University of Zagreb](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU

PRAVNI FAKULTET

MARIO DOMINIK BURIĆ

ANALIZA PRAVNOG OKVIRA I UTJECAJA EKONOMSKIH SANKCIJA NA
GOSPODARSTVO I GRAĐANE

DIPLOMSKI RAD

Zagreb, 2019.

Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu

Katedra za ekonomske znanosti

Mario Dominik Burić

ANALIZA PRAVNOG OKVIRA I UTJECAJA EKONOMSKIH SANKCIJA NA
GOSPODARSTVO I GRAĐANE

diplomski rad

izv. prof. dr. sc. Ozren Pilipović

Zagreb, rujan 2019.

IZJAVA O IZVORNOSTI

Ja, Mario Dominik Burić, izjavljujem da je moj diplomski rad izvorni rezultat mojega rada te da se u njegovoj izradi nisam koristio drugim izvorima do onih navedenih u radu.

Mario Dominik Burić

U Zagrebu, 1. lipnja 2019. godine

SAŽETAK

Diplomski rad „Analiza pravnog okvira i utjecaja ekonomskih sankcija na gospodarstvo i građane“ analizira pravni okvir za donošenje, implementaciju i nadzor ekonomskih sankcija tri subjekta: Ujedinjenih naroda, Europske unije i Sjedinjenih Američkih Država. Diplomski rad također analizira utjecaj i efikasnost ekonomskih sankcija na tri primjera država nad kojima su bile implementirane ekonomske sankcije: Demokratske Narodne Republike Koreje, Ruske Federacije i Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije, s posebnim naglaskom na analizu neželjenih utjecaja ekonomskih sankcija na ekonomski standard i blagostanje građana.

Ključne riječi: ekonomske sankcije, pravni okvir, gospodarstvo, standard građana

SUMMARY

The thesis "Analysis of the Legal Framework and Impact of Economic Sanctions on Economy and Citizens" analyzes the legal framework for the adoption, implementation and monitoring of economic sanctions by three entities: the United Nations, the European Union and the United States of America. The thesis also analyzes the impact and effectiveness of economic sanctions on three examples of countries over which economic sanctions were implemented: the Democratic People's Republic of Korea, the Russian Federation and the Socialist Federal Republic of Yugoslavia, with particular emphasis on analyzing the adverse effects of economic sanctions on the economic standard and well-fare of citizens.

Keywords: economic sanctions, legal framework, economy, citizen standard

SADRŽAJ

I. UVOD.	2
II. UJEDINJENI NARODI.	5
A. PRAVNI OKVIR.5
B. DEMOKRATSKA NARODNA REPUBLIKA KOREJA.8
1. Općenito.8
2. Utjecaj na gospodarstvo.9
3. Utjecaj na građane.11
III. EUROPSKA UNIJA.14
A. PRAVNI OKVIR.14
B. RUSKA FEDERACIJA.17
1. Općenito.17
2. Utjecaj na gospodarstvo.19
3. Utjecaj na građane.21
IV. SJEDINJENE AMERIČKE DRŽAVE.23
A. PRAVNI OKVIR.23
B. SOCIJALISTIČKA FEDERATIVNA REPUBLIKA JUGOSLAVIJA.26
1. Općenito.26
2. Utjecaj na gospodarstvo.27
3. Utjecaj na građane.29
V. ZAKLJUČAK.30

LITERATURA

PRAVNI IZVORI

I. UVOD

Ekonomске sankcije su najčešće definirane kao: "povlačenje uobičajenih trgovinskih i finansijskih odnosa zbog ciljeva vanjsko-sigurnosne politike."¹ Lopez i Cortright ekonomske sankcije određuju kao prinudne mjere vanjske politike država koje pogađaju uobičajene ekonomske odnose s državom, njihovim objektom, kako bi ovu prisilile da promijeni svoju politiku ili ponašanje.² Promatrajući sankciju u kontekstu (pravne) norme, neki autori razabiru dva njezina elementa: delikt i prinudu upravljenu na „neutralizaciju“ delikta.³ U novije vrijeme se koriste kao alternativa vojnoj intervenciji s ciljem mirnijeg rješavanja sukoba i sankcioniranja država koje krše međunarodno pravo i priznate standarde. Ekonomске sankcije mogu biti različite, od generalnih ekonomskih sankcija prema određenoj državi kojom se zabranjuje bilo kakva trgovina s tom državom, do onih specifičnijih kojima se zabranjuje trgovina samo u određenim granama gospodarstva. U posljednje vrijeme sve su popularnije tzv. "pametne sankcije" (*eng. smart sanctions*) ili „ciljane sankcije“ (*eng. targeted sanctions*). To su sankcije koje su

¹ Council on Foreign Relations, <https://www.cfr.org/background/what-are-economic-sanctions>, 18. kolovoza 2019., str. 1

² Lopez, G.A., Cortright, D., "The Sanctions Era: An Alternative to Military Intervention", *The Fletcher Forum of World Affairs*, sv. 19, br. 2, 1995, str. 66

³ Brück, O., *Les sanctions en droit international public*, Paris, A. Pedone, 1933 god., str. 8

usmjerene samo na dio gospodarstva ili pak na određenu kompaniju od vitalnog značaja za državu koju se sankcionira⁴. Pobornici "pametnih sankcija" naglašavaju da takve sankcije mogu jače utjecati na trenutnu vlast u sankcioniranoj državi, dok imaju manji utjecaj na nedužne civile i njihov ekonomski standard. Posljednji takav primjer je stavljanje kompanije Huawei Technologies Co., Ltd. na tzv. "crnu listu" Sjedinjenih Američkih Država u toku još aktualnog trgovinskog rata između SAD-a i Kine⁵. U teoriji, sankcije se dijele po ciljevima i naravi sankcija, a često se smatraju svojevrsnim „kaznenim mjerama“ međunarodne zajednice. Glavni cilj i svrha takvih kaznenih mjera bila bi postizanje međunarodnog mira i sigurnosti. Giumelli⁶ daje alternativni pogled na ciljeve ograničenja:

- a) signalizacija - znak zabrinutosti zbog trenutnog ponašanja,
- b) ograničenja - pokušaj odvratanja vlade ili države od očekivane budućnosti i lošeg ponašanja,

⁴ Peterson Institute for international economics, Gary Clyde Hufbauer, Barbara Oegg, Targeted Sanctions: A Policy Alternative?, <https://www.piie.com/zh-hans/commentary/speeches-papers/targeted-sanctions-policy-alternative>, 23.2.200., str. 1

⁵ U.S. Department of Treasury, <https://www.treasury.gov/resource-center/sanctions/SDN-List/Pages/default.aspx>, 30.8.2019., str. 1

⁶ Giumelli, F. (2011). *Coercing, constraining and signalling: explaining UN and EU sanctions after the Cold War*. ECPR Press. Hille, K. (2014). Russian agriculture struggles to meet self-sufficiency challenge.15/01/2017

c) prisila - pokušaj promjene trenutnog ponašanja vlade ili države. Različiti autori (Hufbauer,⁷; Caruso,⁸ Kaempfer & Lowenberg⁹) razlikuju tri osnovne vrste sankcija. Prvo, postoje diplomatske sankcije (nevoljkost u nastavljanju međusobnih međunarodnih odnosa), drugo, financijske (obustava razvojne pomoći, ograničen pristup zajmovima Svjetske banke, ograničenja ulaganja i zamrzavanje imovine) i treće, trgovinska ograničenja (ograničenja uvoza i izvoza, trgovinski embargo).¹⁰ Ekonomske sankcije se u pravilu koriste prije vojne intervencije. Dva su razloga za to: prvi je pokušaj mirnijeg rješavanja sukoba, a drugi je ekonomsko slabljenje države prije same vojne intervencije kako bi se mogla slabije odupirati. U ovom diplomskom radu analizirat ću pravni okvir za donošenje odluke o ekonomskim sankcijama i provedbu samih ekonomskih sankcija tri glavna subjekta: Ujedinjenih Naroda, Europske Unije i Sjedinjenih Američkih Država. U nastavku ću analizirati neke primjere država koje su se našle pod ekonomskim sankcijama i utjecaj sankcija na

⁷ Hufbauer, G., Schott J., Elliott K., & Oegg, B. (2007). *Economic Sanctions Reconsidered. 3d ed.* Washington: Peterson Institute. Investing.com. (2016a). *Brent oil historical prices str. 32*

⁸ Caruso, R. (2003). The impact of international economic sanctions on trade: An empirical analysis. *Peace Economics, Peace Science and Public Policy*, str. 9.

⁹ Kaempfer, W. H., & Lowenberg, A. D. (2007). The Political Economy of Economic Sanctions. *Handbook of defense economics, 2*, str. 867-911.

¹⁰ Tyll, L., Pernica, K., & Arltová, M. (2018). The impact of economic sanctions on Russian economy and the RUB/USD exchange rate. *Journal of International Studies, 11(1)*, 21-33. doi:10.14254/2071-8330.2018/11-1/2, str. 22

njihovu ekonomiju i ekonomski standard. Kao primjer koji je blizak našoj povijesti, uzeo sam primjer međunarodnih sankcija Socijalističkoj Federalnoj Republici Jugoslaviji s posebnim naglaskom na sankcije Sjedinjenih Američkih Država.

II. UJEDINJENI NARODI

Ujedinjeni narodi su međunarodna organizacija uspostavljena 1945. godine. Trenutno su 193 države članice Ujedinjenih naroda. Ustrojstvo, načela i svrha Ujedinjenih naroda su definirane Poveljom Ujedinjenih naroda. Vijeće sigurnosti je tijelo Ujedinjenih naroda s primarnom svrhom očuvanja međunarodnog mira i sigurnosti. Vijeće sigurnosti se sastoji od petnaest država, od kojih pet stalnih i deset ne stalnih država članica. Pet stalnih država članica ima mogućnost apsolutnog veta kojim mogu blokirati donošenje bilo koje odluke Vijeća sigurnosti. Vijeće sigurnosti ima pravni autoritet da djeluje u ime svih 193 država članica Ujedinjenih Naroda.¹¹

A. PRAVNI OKVIR

Pravni temelj za donošenje odluke o uvođenju ekonomskih sankcija državi je definiran glavom VII. člankom 41. Povelje

¹¹ Povelja Ujedinjenih naroda, (Narodne novine - međunarodni ugovori, br. 15, 1993)

Ujedinjenih naroda. Poveljom Ujedinjenih naroda je definirano: "Vijeće sigurnosti može odlučiti kakve mjere, koje ne uključuju upotrebu oružane sile, treba poduzeti da se provedu u djelo njegove odluke i može pozvati Članove Ujedinjenih naroda da primijene te mjere. One mogu obuhvatiti potpuni ili djelomični prekid ekonomskih odnosa te željezničkih, pomorskih, zračnih, poštanskih, telegrafskih, radio i drugih sredstava veze, kao i prekid diplomatskih odnosa."¹² Proces donošenja odluke o ekonomskim sankcijama započinje donošenjem odluke Vijeća sigurnosti da se određena situacija smatra prijetnjom međunarodnom miru i sigurnosti. Prije donošenja bilo koje daljnje odluke, Vijeće sigurnosti upozorava državu da će: "razmotriti sve mjere kojima Vijeće sigurnosti raspolaže, uključujući i primjenu prisilnih mjera." Postoji više vrsta ekonomskih sankcija kojima Ujedinjeni narodi raspolažu, kao npr. zabrana putovanja, zamrzavanje sredstava, embargo na naoružanje, zabrana izvoženja određenih proizvoda, zabrana koja se odnosi samo na neke predmete i proizvode. Nakon što Vijeće sigurnosti utvrdi da određena situacija predstavlja ugrozu međunarodnog mira i sigurnosti, o tome donosi "Rezoluciju" kojom pobliže određuje kome i koje se sankcije nameću. Ujedinjeni narodi također mogu izabrati "ciljane" ili "pametne" sankcije koje se odnose na individualne subjekte, pravne ili fizičke osobe. Odbor za sankcije (*eng. "Sanction Committee"*) je tijelo Vijeća

¹² Ibid.

sigurnosti čija je zadaća provedba, nadziranje i savjetovanje u vezi s ekonomskim sankcijama koje odredi Vijeće sigurnosti. Povelja Ujedinjenih naroda u čl. 2 st. 7 definira opće granice djelovanja Ujedinjenih naroda koje se primjenjuju i na ekonomske sankcije: "ništa sadržano u ovoj Povelji ne ovlašćuje Ujedinjene narode da interveniraju u pitanjima koja su u osnovi pod domaćom jurisdikcijom bilo koje države"¹³ Osim tog općeg ograničenja, ističe se i argument zabrane ekstremnog ekonomskog pritiska u međunarodnom pravu. Ekonomsku prinudu kao sredstvo državne politike, treba reći, osuđuje čitav niz međunarodnih dokumenata; tako npr. Povelja o ekonomskim pravima i dužnostima država (A/3281 (XXIX), od 12. prosinca 1974); tzv. Deklaracija sedam načela (A/2625 (XXV), od 24. listopada 1970); Rezolucija Opće skupštine Ujedinjenih naroda o uklanjanju ekonomskih mjera kao sredstva političke i ekonomske prinude (A/51/22, od 27. studenog 1996); kao i rezolucija Opće skupštine Ujedinjenih naroda A/44/215, od 22. prosinca 1989., i dr.¹⁴ Iako se takva zabrana ne može smatrati dijelom običajnog međunarodnog prava, mnogi teoretičari, među kojima i Lapaš, stajališta su da ekonomsku prinudu u mjeri u kojoj ona prelazi redovite odnose u društvu, pa tako i u međunarodnoj zajednici, a posebice ekstremnu ekonomsku

¹³ Ibid.

¹⁴ Zemanek, K., "The Legal Foundations of the International System, General Course on Public International Law", RCADI, sv. 266, 1997. god., str. 249

prinudu, bi ipak trebalo smatrati protivnom međunarodnom, kao i općem pravu.¹⁵

B. DEMOKRATSKA NARODNA REPUBLIKA KOREJA

1. Općenito

Posljednje sankcije Demokratskoj Narodnoj Republici Koreji Ujedinjeni Narodi su uveli 22.12.2017.godine kada su jednoglasno usvojili Rezoluciju #2397 kojom su odredili provođenje znatnih ekonomski sankcija prema Demokratskoj Narodnoj Republici Koreji nastavno na lansiranja Hwasong-15 balističke rakete 28.11.2017. godine. U Rezoluciji #2397 Ujedinjeni narodi navode: "Podvlačeći još jednom važnost da DNRK odgovori na sigurnosne i humanitarne brige međunarodne zajednice, uključujući nužnost da DNRK poštuje i osigurava dobrobit, svojstveno dostojanstvo i prava ljudi u DNRK i izražavajući veliku zabrinutost da DNRK nastavi razvijati nuklearno oružje i balističke rakete preusmjeravanjem kritično potrebnih resursa dalje od ljudi u DNRK po ogromnoj cijeni kad imaju velike neispunjene potrebe."¹⁶ Nakon donošenja Rezolucije #2397 24.12.2017. godine, ministar vanjskih poslova Demokratske Narodne Republike Koreje izdao je priopćenje u kojem navodi: "Rezolucija Ujedinjenih naroda predstavlja teško

¹⁵ Lapaš, Davorin, Sankcija u međunarodnom pravu, Zagreb 2004., str. 297

¹⁶ Rezolucija UN #2397, 28.11.2017.

kršenje suvereniteta Sjeverne Koreje i ratni čin koji krši mir i stabilnost na Korejskom poluotoku i u regiji “¹⁷

2. Utjecaj na gospodarstvo

Ujedinjeni Narodi su odredili provođenje sljedećih ekonomskih sankcija prema Demokratskoj Narodnoj Republici Sjevernoj Koreji: zabrana izvoza metalnih ruda, zabrana zapošljavanja državljana DNRK u inozemstvu, devet pravnih i fizičkih osoba je stavljeno pod sankcije, zabrana uplovljavanja brodova registriranih u DNRK u međunarodne luke, zabrana uvoza vojne opreme i znanja, zabrana poslovnih zajedničkih pothvata sa Sjevernom Korejom.¹⁸. Procjena UN Comtrade-a i Carinske uprave Narodne Republike Kine je da će se BDP Sjeverne Koreje ukupno smanjiti za 1050 milijardi \$ samo zbog pada trgovine s Kinom. Iako se široko vjerovalo da će sankcije Ujedinjenih naroda imati veliki utjecaj na gospodarstvo Sjeverne Koreje, mnogobrojne studije provedene nakon proteka određenog vremena od izricanja sankcija pokazuju da sankcije Ujedinjenih naroda nisu imale niti približno željeni efekt, pogotovo na vanjsku trgovinu Demokratske Narodne Republike Koreje s dva najveća partnera, Narodnom Republikom Kinom i Republikom Korejom. Nemoć efektivne

¹⁷ KCNA, „Statement of DPRK Foreign Ministry Spokesman“, Korean Central News Agency, <http://www.kcna.kp/kcna.user.article.retrieveNewsViewInfoList.kcmsf>, 24.10.2018.

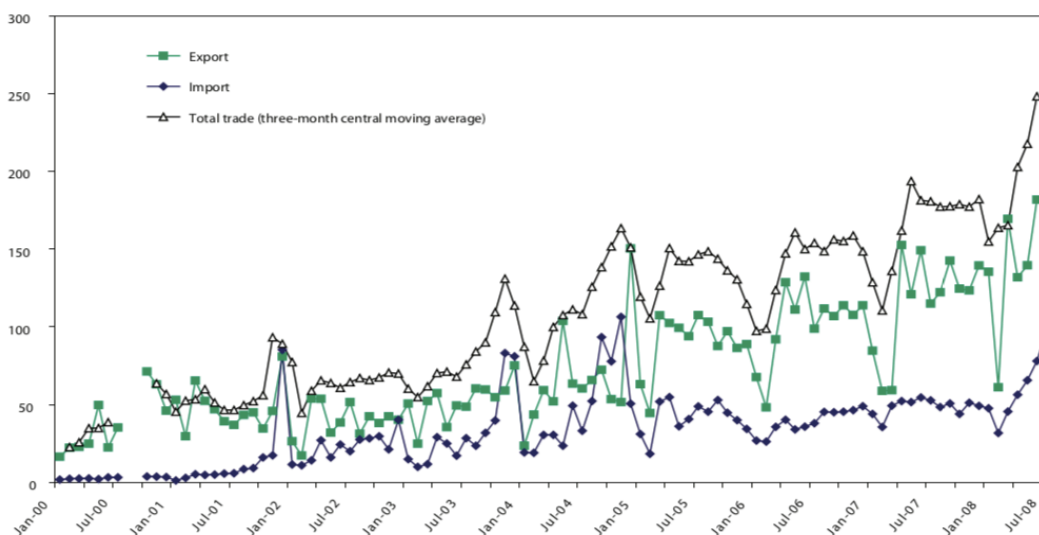
¹⁸ Rezolucija UN #2397, 28.11.2017.

implementacije ekonomskih sankcija vidjela se možda najbolje u (ne)implementaciji sankcija određenih Rezolucijom #1718. Po donošenju navedene rezolucije, nemoć Ujedinjenih naroda vidi se ponajbolje u vanjskoj trgovini Demokratske Narodne Republike Koreje s Narodnom Republikom Kinom u trgovini luksuzne robe. Kineski izvoz luksuzne robe u Sjevernu Koreju nije pao na nulu u 2007. ni pod jednom varijantom; štoviše, izvoz luksuzne robe povećao se između 2006. i 2007. po svim definicijama.¹⁹

20

Figure 2 China–North Korea trade, 2000–08

millions of US dollars

Source: Ministry of Commerce of the People's Republic of China, 2007.

Izgleda da Rezolucija #1718 nije imala nikakvog utjecaja na ponašanje Kineza.²¹ Jedan od glavnih faktora uzročnika ovakvog

¹⁹ Ministry of Commerce of Peoples Republic of China, Official Gazelle #43, str. 3

²⁰ Ibid.

²¹ Petereson Institute for International Economics, Marcus Noland, Working Paper: The (Non) Imapct of UN sanctions on North Korea, 12. mj. 2000., str. 5

ponašanja je što je Rezolucija #1718 uglavnom postavila sankcije na izvoz iz Demokratske Narodne Republike Koreje, ne i na uvoz robe u Demokratsku Narodnu Republiku Koreju. Nema kvalitativnih razlika u procijenjenim rezultatima izvozne i uvozne trgovine. Radi sažetosti, razmatranje izvoza Sjeverne Koreje u Kinu i Južnu Koreju postavljeno je na stranu kako bi se trgovina kretala u drugom smjeru.²² Nažalost, zbog zatvorenosti Demokratske Narodne Republike Koreje, Svjetska banka ne raspolaže statističkim podacima o kretanju BDP-a, BDP-a *per capita* i inflaciji u DNRK pa je stoga nemoguće procijeniti mogući interni utjecaj sankcija na gospodarstvo Demokratske Narodne Republike Koreje, već raspolažemo samo eksternim pokazateljima.

3. Utjecaj na građane

Jedna od glavnih briga kod nametanja ekonomskih sankcija je neželjeni utjecaj na ekonomski standard građana. Naime, cilj ekonomskih sankcija je ostvariti vanjski, ali i unutarnji utjecaj na vlast kako bi postupila sukladno zahtjevima međunarodne zajednice. Ipak, česta je pojava da od snažnih sankcija, koje su jedine zapravo i učinkovite, što možemo vidjeti na primjeru Demokratske Narodne Republike Koreje, najviše štete imaju upravo građani koji usprkos teškim

²² Petereson Institute for International Economics, Marcus Noland, Working Paper: The (Non) Impact of UN sanctions on North Korea, 12. mj. 2000. god., str. 5

posljedicama ne mogu ostvariti utjecaj na promjenu vlasti. Jedan od razloga za ovu pojavu je da se često radi o državama sa slabo razvijenim demokratskim standardima. U ovom odjeljku ću analizirati kretanje ekonomskog standarda građana za vrijeme ekonomskih sankcija Ujedinjenih naroda nametnutih Demokratskoj Narodnoj Republici Koreji. Na primjeru Demokratske Narodne Republike Koreje opažamo pojavu da su sankcije najviše pogodile građane u potrebi za humanitarnom pomoći koja je u vremenskom periodu od 2015. godine do 2018. godine pala sa 117.8 milijuna \$ na 44.3 milijuna \$.²³ Posljedica smanjenja humanitarne pomoći građanima Demokratske Narodne Republike Koreje je nagli porast oboljelih od tuberkuloze od koje boluje oko 130.000 građana Sjeverne Koreje prema procjeni Svjetske zdravstvene organizacije²⁴. Nadalje, Rezolucija #2375 Vijeća sigurnosti Ujedinjenih naroda uvela je daljnje sankcije građanima Demokratske Narodne Republike Koreje uvodeći zabranu zapošljavanja državljana DNRK u građevinskom sektoru Ruske Federacije, Narodne Republike Kine i ostalih država, čime je uklonjena prilika desecima tisuća radnika Demokratske Narodne Republike Koreje za potencijalnom

²³ East-West Centre and the National Committee on North Korea, <https://www.eastwestcenter.org/news-center/news-releases/north-korea-in-the-world-new-resource-north-koreas-external-relations>, 26. kolovoza 2019., str. 1

²⁴ World Health Organization, <https://www.who.int/countries/prk/en/>, 22. kolovoza 2019. str.1

zaradom, pogađajući najviše njih i njihove obitelji.²⁵ Kako bi ojačao mehanizam za oslobađanje od humanitarne pomoći, Odbor je 6. kolovoza 2018. usvojio „Obavijest o provedbi pomoći br.7: Smjernice za ostvarivanje izuzeća za pružanje humanitarne pomoći DNRK“. Od siječnja 2018. do siječnja 2019. Odbor je zaprimio 25 zahtjeva za izuzeće humanitarnog prava koje su podnijele države članice, agencije Ujedinjenih naroda i humanitarne organizacije. U vrijeme pisanja Odbor je odobrio 16 zahtjeva, a još uvijek razmatra sedam zahtjeva (dva zahtjeva su povučena). Države članice, agencije Ujedinjenih naroda i humanitarne organizacije izrazile su zabrinutost da će, unatoč klauzulama o izuzeću i naporima Odbora, agencije Ujedinjenih naroda i humanitarne organizacije i dalje doživljavati nenamjerne posljedice na svoje humanitarne programe koji onemogućavaju normalno djelovanje u Demokratskoj Narodnoj Republici Koreji. Šest glavnih pitanja koja su priopćena Odboru su: kašnjenja u primanju izuzeća, kolaps bankarskog kanala, kašnjenja u carinjenju, smanjenje zainteresiranih stranih dobavljača, povećani troškovi predmeta i operacija vezanih uz humanitarnu pomoć i smanjeno financiranje operacija. To se negativno odražava na njihovu sposobnost provođenja programa vezanih uz humanitarnu pomoć. Konkretno, sektorske sankcije utječu na isporuku niza

²⁵ Center for strategic and international studies, <https://www.csis.org/analysis/sanctions-against-north-korea-unintended-good>, 1.4.2019., str. 1.

humanitarno osjetljivih predmeta.²⁶ Izgleda da sve sankcije uvedene Demokratskoj Narodnoj Republici Koreji nisu imale željeni učinak—prestanak razvoja nuklearnog i balističkog naoružanja Demokratske Narodne Republike Koreje.

III. EUROPSKA UNIJA

A. PRAVNI OKVIR

Europska unija implementira tzv. "restriktivne mjere" što je poseban naziv za ekonomske sankcije Europske unije. Uzimajući u obzir da Europska unija nema uspostavljenu vojnu organizaciju Zajednice, "restriktivne mjere" su najagresivnije „oružje“ Europske unije u međunarodnim odnosima. Članak 215. Ugovora o funkcioniranju Europske unije²⁷ daje pravnu osnovu za prekid ili smanjenje, djelomično ili u potpunosti, ekonomskih i financijskih odnosa Zajednice s jednom ili više trećih država gdje su takve restriktivne mjere potrebne da bi se postigli ciljevi zajedničke vanjske i sigurnosne politike.²⁸ Za razliku od sveobuhvatnih trgovinskih embarga koji su se koristili u prošlosti, Europska unija je krenula prema zamrzavanju imovine i zabrani izdavanja viza namijenjenih

²⁶ Petereson Institute for International Economics, Marcus Noland, Working Paper: The (Non) Impact of UN sanctions on North Korea, 12. mj. 2000.

²⁷ Ugovor o funkcioniranju Europske unije, 2010/ c 83/ 01, 2010. god.

²⁸ European Commission, European Union Restrictive measures (sanctions) in force, 7.7.2016., str. 1

pojedincima i kompanijama s ciljem utjecaja na strane vlade, istodobno izbjegavajući humanitarne troškove za opću populaciju. Ostale mjere iz alata za sankcije uključuju embargo na oružje, sektorske trgovine i ograničenja ulaganja, kao i obustave razvojne pomoći i trgovinskih preferencija.²⁹ Prije 1980. Zajednica nije implementirala vlastite sankcije, već su države članice skupno implementirale ekonomske sankcije Vijeća sigurnosti Ujedinjenih naroda, na što su još uvijek obvezatne. Sankcije Zajednice 1980. protiv Sovjetskog Saveza zbog invazije na Afganistan označile su početak koordinirane europske politike sankcija neovisne od UN-a. Zajednička vanjska i sigurnosna politika (CFSP) uspostavljena je 1992. godine Maastrichtskim ugovorom.³⁰ Restriktivne mjere Europske unije do danas ostaju usko vezane uz ekonomske sankcije Ujedinjenih naroda, kako u pravnom smislu tako i u implementaciji. Zanimljivo je da restriktivne mjere nisu izričito definirane u pravu Zajednice. Prema Osnovnim načelima Vijeća o korištenju ograničavajućih mjera iz 2004. godine, sankcije imaju za cilj "održavanje i obnavljanje međunarodnog mira i sigurnosti u skladu s načelima Povelje UN-a i naše zajedničke vanjske i sigurnosne politike".³¹ U novije vrijeme Europska unija sve više koristi tzv. "ciljane sankcije" kako bi ostvarila što veći utjecaj na osobe odgovorne za situacije

²⁹ European Parliamentary Research Center, Martin Russell, EU sanctions: A key foreign and security policy instrument, PE 621.870, 5. mj. 2018., str. 1

³⁰ Ibid., str. 2

³¹ Ibid. 3

i minimalizirala utjecaj na nedužne civile. Iz tog razloga najčešće sankcije EU-a su zabrane izdavanja viza, zamrzavanje imovine i embargo na oružje. Takve mjere mogu prouzrokovati znatne neugodnosti ciljanim pojedincima i organizacijama bez utjecaja na opću populaciju. Ekonomske sankcije su sve rjeđe. Tamo gdje postoje, obično ciljaju jednu ili dvije strateške aktivnosti, a ne ekonomiju u cjelini.³² Većina sankcija donosi se u dvostepenom postupku:

1. na temelju prijedloga visokog predstavnika EU-a, Vijeće Europske unije donosi odluku koja, kao i druge odluke SZVP-a, mora biti jednoglasna (članak 31. Ugovora o Europskoj uniji);
2. Vijeće također usvaja, nekvalificiranom većinom (članak 215. UFEU-a), uredbu s detaljnim odredbama za provedbu, ovoga puta zasnovanu na zajedničkom prijedlogu visokog predstavnika i Europske komisije. Osim toga, države članice moraju usvojiti vlastita nacionalna pravila kojima se provodi embargo na oružje i zabrane izdavanja viza jer ta područja nisu u nadležnost Europske unije.³³ Nadalje, postoje i tzv. 'neformalne' sankcije. Takve sankcije se usvajaju najavom u zaključcima Vijeća Europske unije, bez prolaska kroz gore navedeni formalni postupak. Na primjer, 2009. godine Vijeće je najavilo ograničenja diplomatskih kontakata i razvojne pomoći Republici Honduras. U listopadu 2017. godine obustavljeni su službeni posjeti visokih vojnih časnika iz Mijjanmara / Burme

³² Ibid.

³³ Ibid., str. 6

službenim zemljama.³⁴ Europska unija nameće sljedeće restriktivne mjere: zamrzavanje sredstava, zabrana izdavanja visa, embargo na oružje, financijske mjere, obustava investicija, zabrana trgovine, letova i pomorskog prometa.

B. RUSKA FEDERACIJA

1. Općenito

Sankcije nametnute Ruskoj Federaciji od strane Europske unije su posljedica krize u Ukrajini koja je započela 2013. godine kada je tadašnji predsjednik Viktor Yanukovich suspendirao pripreme za implementaciju Sporazuma o pridruživanju Europskoj uniji. Suspenzija je bila popraćena snažnim prosvjedima proeuropskih pristaša. Situacija je eskalirala 2014. godine. invazijom Ruske Federacije na istočne i južne pokrajine Ukrajine i aneksijom autonomne ukrajinske pokrajine Krim. S obzirom na ruske akcije koje destabiliziraju situaciju na istoku Ukrajine, Europska unija je uvela ekonomske sankcije u srpnju 2014. i pojačala ih u rujnu 2014. godine. U ožujku 2015. Vijeće je trajanje tih ekonomskih ograničenja povezalo s potpunom provedbom sporazuma iz Minska.³⁵ Europska unija je implementirala diplomatske mjere,

³⁴ Ibid., str. 6

³⁵ European Union Newsroom, https://europa.eu/newsroom/highlights/special-coverage/eu-sanctions-against-russia-over-ukraine-crisis_en, 27.6.2019., str. 5

zamrzavanje sredstava, zabranu izdavanja visa, posebni set mjera za Krim i specijalne ekonomske sankcije. Uredbom (EU) 833/2014³⁶ Europska unija je implementirala set ekonomskih sankcija: državljani Europske unije i tvrtke više ne mogu kupovati ili prodavati nove obveznice, udjele u kapitalu ili slične financijske instrumente s rokom dospijeća većim od 30 dana ako ih je izdalo: pet glavnih ruskih banaka u državnom vlasništvu, tri glavne ruske energetske kompanije, tri glavne ruske obrambene kompanije, podružnice izvan EU-a entiteta gore navedenih i one koje djeluju u njihovo ime ili u njihovom smjeru. Pomoć u izdavanju takvih financijskih instrumenata je također zabranjena. Državljanima Europske unije i tvrtkama također ne mogu davati zajmove s rokom dospijeća većim od 30 dana gore opisanim entitetima. Nadalje, uveden je embargo na uvoz i izvoz naoružanja i srodnog materijala iz ili u Rusku Federaciju, pokrivajući sve stavke na zajedničkom popisu vojnih zemalja EU, s nekim iznimkama. Uvedena je zabrana izvoza robe i tehnologije dvostruke namjene za vojnu upotrebu u Rusiju ili ruskim vojnim krajnjim korisnicima, uključujući sve stavke na EU listi roba dvostruke namjene. Zabranjen je i izvoz robe s dvojnomo namjenom za devet mješovitih krajnjih korisnika. Izvoz određene opreme i tehnologije u Rusku Federaciju podložan je prethodnom odobrenju nadležnih tijela država članica. Izvozne dozvole će se uskratiti ako su

³⁶ Uredba (EU) 833/2014, Službeni list Europske unije L 229/1, 2014. god.

proizvodi namijenjeni istraživanju i proizvodnji nafte u vodama dubljim od 150 metara ili u obalnom području sjeverno od Arktičkog kruga, a riječ je o projektima koji imaju potencijal za hidrauličku proizvodnju nafte iz resursa smještenih u škriljevcima. Sljedeće usluge potrebne za gore navedene projekte ne smiju se pružati: bušenje, ispitivanje bušotine, usluge sječe i dovršavanja i opskrba specijaliziranih plutajućih plovila.³⁷

2. Utjecaj na gospodarstvo

Za gospodarstvo Ruske Federacije karakteristično je da se u velikom dijelu oslanja na izvoz naftnih derivata, a posebno plina u europske države. Ruska Federacija je također snažno oslonjena na uvoz hrane i nekih drugih dobara, stoga promjene u tečaju ruskog rublja i američkog dolara imaju snažan utjecaj na maloprodajne cijene osnovnih životnih dobara. Nekoliko faktora je doprinijelo snažnom padu ruskog BDP-a. Prvo je pad cijene naftnog barela. Međutim, ova pojava, iako je imala snažan utjecaj na rusko gospodarstvo, nije isključivo vezana za ruske međunarodne odnose. Veliki utjecaj na cijenu naftnog barela imaju države članice Organizacije zemalja izvoznica nafte (OPEC), točnije sukob između Irana i Saudijske Arabije te snižavanje cijene naftnog barela od pojedinih država koje naftu proizvode po znatno nižim troškovima. Kumulativno sa

³⁷ Ibid., str. 7.

situacijom u Rusiji i OPEC-u, imamo i situaciju u SAD-u koji teži neovisnosti od uvoza nafte. U vrijeme porasta cijena nafte, ruska ekonomija postala je u potpunosti ovisna o prihodima od ove vitalne robe, a niže cijene nije mogla nadoknaditi ni povećanim izvozom plina jer nafta čini više od 80% ukupnih prihoda Rusije izvozom mješavina energetske sirovine.³⁸

³⁹ Osim ruske ekonomije, i ruski rubalj je izuzetno osjetljiv na kretanja cijena nafte. Znatno je devalvirao kao odgovor na

³⁸ Tyll, L., Pernica, K., & Arltová, op. cit., str. 25.

³⁹ World Bank, <https://data.worldbank.org/indicator/FP.CPI.TOTL.ZG>, 1.9.2019., str. 1.

pad cijena nafte. Uvedene sankcije zapadnih zemalja, kao i ruske protusankcije, mogle bi biti pokretač još dublje devalvacije rublja.⁴⁰ Kako vidimo iz gornjeg grafa Svjetske banke, BDP Ruske Federacije u razdoblju od 2014. godine do 2017. godine je bio u snažnom padu, od 2.297 trilijuna američkih dolara u 2014. pao je na samo 1.283 trilijuna u 2017. godini. Međutim, možda i najteže posljedice sankcija su osjetili upravo građani.

3. Utjecaj na građane

Vjerujemo da iz perspektive ruskih državljana tečaj rublja itekako utječe na njihov život jer se zemlja oslanja na uvoz do 40 posto svojih zaliha hrane (prema Hille⁴¹), a situacija je vrlo slična u slučaju ostalih proizvoda široke potrošnje.⁴² Od 7. kolovoza 2014. godine do danas, postojala je zabrana uvoza govedeg, svinjskog, peradarskog mesa i mesnih proizvoda, kao i zabrana uvoza ribe, rakova, mekušaca, mlijeka i mliječnih proizvoda, voća i povrća u Rusku Federaciju.⁴³ Rusija je u velikoj mjeri ovisna o uvozu hrane pa su ta ograničenja uzrokovala ne samo privremeni nedostatak hrane,

⁴⁰ Tyll, L., Pernica, K., & Arltová, op. cit., str. 26

⁴¹ Hille, K. (2014). Russian agriculture struggles to meet self-sufficiency challenge. *Financial times.*, 15/01/2017, str. 1.

⁴² Tyll, L., Pernica, K., & Arltová, M. (2018). The impact of economic sanctions on Russian economy and the RUB/USD exchange rate. *Journal of International Studies*, 11(1), 21-33. doi:10.14254/2071-8330.2018/11-1/2, str. 22

⁴³ Ibid., str. 24

već i nagli rast njihovih cijena, što je u kombinaciji s padom cijena nafte i slabljenjem rublja negativno utjecalo na ionako visoku stopu inflacije.⁴⁴

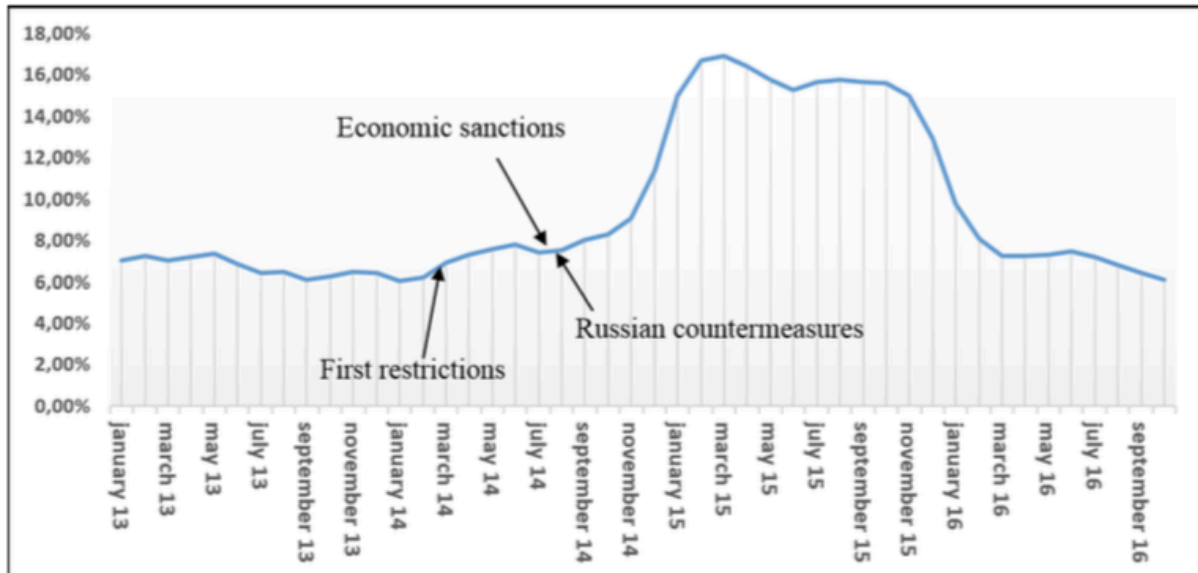

Figure 1. The Year to Year Inflation Rate in Russian Federation

⁴⁵ U gornjem grafu vidi se da je tek nakon uvođenja ruskih protusankcija stopa inflacije počela naglo rasti. Razlog tome je upravo zabrana uvoza velikog broja prehrambenih proizvoda čija je cijena počela rasti kako se ponuda smanjivala. Time je potrošačka košarica prosječnog ruskog državljanina počela biti sve skuplja i skuplja, što je utjecalo na pad kupovne moći valute odnosno pojavu inflacije, što u konačnici znači da je prosječni ruski državljanin postajao sve siromašniji jer se BDP *per capita* nije povećavao, već suprotno od 2014. pa sve do

⁴⁴ Tyll, L., Pernica, K., & Arltová, op. cit., str. 24

⁴⁵ StatBureau. (2016). Russia Annual and Monthly Inflation Tables: Year over Year Inflation Table, <https://www.statbureau.org/en/russia/inflation-tables>, 31.12.2016., str. 1.

2017. je u kontinuiranom padu, što se vidi iz donje statistike Svjetske banke.⁴⁶

IV. SJEDINJENE AMERIČKE DRŽAVE

A. PRAVNI OKVIR

Nekoliko zakona reguliraju područje ekonomskih sankcija u Sjedinjenim Američkim Državama. Ti zakoni su: Zakon o trgovanju s neprijateljem (*eng. Trading with the enemy Act*) iz 1917., Zakon o stranoj pomoći (*eng. Foreign Assistance Act*) iz 1961. god ., Zakon o međunarodnim kriznim ekonomskim ovlastima (*eng. International Emergency Economic Powers Act*) iz 1977.

⁴⁶ World Bank,
<https://data.worldbank.org/indicator/ny.gdp.pcap.cd>, 27. 8. 2019., str. 1.

god. i Zakon o izvoznjoj upravi (*eng. Export Administration Act*) iz 1979. god. Generalno, u Sjedinjenim Američkim Državama postoje dva pravna smjera donošenja odluke o ekonomskim sankcijama: od predsjednika SAD-a kao izvršne vlasti i putem Kongresa kao zakonodavne vlasti. Također je moguće da dođe do sukoba u donošenju odluke između te dvije grane vlasti. Možda i najpoznatiji slučaj u nedavnoj povijesti međunarodnih odnosa SAD-a je iz 2017. godine kada je Kongres donio odluku o nametanju novih ekonomskih sankcija Ruskoj Federaciji zbog (nedokazanog) upletanja Rusije u posljednjim predsjedničkim izborima koju odluku, iz očitih razloga, predsjednik Donald J. Trump u početku nije htio potpisati te se borio za stavljanje izvan snage navedene odluke. Predsjednik kao izvršna vlast uglavnom započinje proces donošenja ekonomskih sankcija donošenjem tzv. izvršne odluke (*eng. Executive order, EO*) kojom proglašava nacionalnu izvanrednu situaciju kao odgovor na "neobičnu i izvanrednu" stranu prijetnju.⁴⁷ Donošenjem ovakve izvršne odluke predsjednik dobiva na temelju *International Emergency Economic Powers Acta* ovlast reguliranja trgovine u odnosu na prijetnju u trajanju od jedne godine. Glavno tijelo nadležno za implementaciju ekonomskih sankcija je Ured za kontrolu strane imovine (*eng. Office of Foreign Asset Control, OFAC*) koji djeluje pod Riznicom SAD-a (*eng. U.S. Department of Treasury*). Međutim, i druga federalna i državna tijela mogu imati integralnu ulogu u provođenju

⁴⁷ Center for Foreign Relations, *op. cit.*

ekonomskih sankcija. Jedna od izraženih specifičnosti Sjedinjenih Američkih Država je fokusiranost na sankcioniranje aktera povezanih s terorizmom. Ova politika je nastala nakon terorističkih napada na tornjeve Svjetske trgovinske organizacije (*eng. World Trading Organisation, WTO*) u New Yorku poznatih kao 9/11 napadi. Tadašnji predsjednik George W. Bush je donio izvršnu odluku EO 13224⁴⁸ koja je proširila ovlasti Riznice u vezi sa sankcioniranjem financijskih institucija i transakcija za koje se smatra da podupiru terorističke organizacije kroz pranje novca. Uz to Riznica je dobila još šire ovlasti temeljem Zakona o domoljublju (*eng. Patriot Act*).⁴⁹ Poglavitito široke ovlasti vidimo u odredbi da Treasury Departament mora imati samo "sumnju", bez ikakvih dokaza, kako bi aktivirao svoje ovlasti sankcioniranja financijskih entiteta za koje smatra da podupiru terorizam. Ovakve odluke Treasury Departamenta mogu imati izrazito brze i devastirajuće posljedice za osumnjičene, ne i dokazano krive, financijske institucije. Primjera radi, u rujnu 2005. službenici trezora označili su Banco Delta Asia (BDA) primarnom brigom vezano za pranje novca, tvrdeći da je banka sa sjedištem u Makau bila „spremna zalagačica za sjevernokorejsku vladu.“ Klijenti su u roku od tjedan dana

⁴⁸ U.S., Treasury Departament, EO 13224, <https://www.treasury.gov/resource-center/sanctions/Documents/13224.pdf>, 11.9.2001., str. 1.

⁴⁹ Ibid., <https://www.treasury.gov/press-center/press-releases/Pages/tg1056.aspx>, 26.10.2011.

povukli 133 milijuna dolara ili 34 posto depozita BDA.

Financijski šok odjeknuo je širom svijeta, natjeravši ostale međunarodne banke na prekid svih odnosa Pjongjangom.⁵⁰

B. SOCIJALISTIČKA FEDERATIVNA REPUBLIKA JUGOSLAVIJA

1. Općenito

Sankcije su bile dio vanjske politike SAD-a prema Socijalističkoj Federativnoj Republici Jugoslaviji od 1991. sve do 1998. godine. Prije nego što je rat 1991. godine uopće počeo u Jugoslaviji, Kongres je zaprijetio sankcijama u znak protesta zbog srpskog progona etničkih Albanaca u pokrajini Kosovo. 1991. godine, za vrijeme krize slovenske i hrvatske secesije, Sjedinjene Američke Države zajedno s europskim saveznicima i Ujedinjenim narodima primijenile su sankcije i embargo na oružje u nadi da će spriječiti smrtonosni sukob.⁵¹ Kad su takve mjere propale i rat se proširio na Bosnu 1992. godine, Sjedinjene Američke Države označile su Srbiju agresorom i zalagale se za intenzivnije sankcije kao sredstvo slabljenja srbijanskog predsjednika Slobodana Miloševića u nadi da će ga ukloniti s vlasti.⁵² Primjer Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije je izrazito kompliciran za analizu utjecaja ekonomskih sankcija zbog ostalih okolnosti

⁵⁰ Center for Foreign Relations, op. cit.

⁵¹ Richard N. Hass, Gary Clyde Hufbauer, *Economic Sanctions and American Diplomacy*, SAD, 1998., str. 177

⁵² Ibid.

koje su okruživale, poglavito Srbiju, u to vrijeme. Prije uvođenja sankcija, srpska je ekonomija bila u groznom stanju i trebala joj je drastična reforma. Štoviše, rat je samo dokrajčio srpsku ekonomiju. Do kraja rata sama Srbija je imala gotovo 700.000 izbjeglica te je uništila normalne odnose između nje i bivših republika Jugoslavije, što je činilo 40 posto srpske predratne trgovine.⁵³

2. Utjecaj na gospodarstvo

Ekonomске sankcije, koje su bile implementirane i od Ujedinjenih Naroda, ne samo SAD-a, bile su uglavnom fokusirane na teritorij tada pod kontrolom Jugoslavije, koja se u to vrijeme sastojala od Srbije i Crne Gore. Ekonomski fenomen koji je obilježio život u SFRJ tijekom cijele prve polovine 90-ih i posebno razdoblje od 1991. do 1993. godine bila je inflacija, mogli bi reći i hiperinflacija.⁵⁴ Tadašnja vlast je donijela nekoliko programa s ciljem očuvanja kupovne moći građana i privatnog sektora. Prvi način bilo je činjenično nametanje poreza na inflaciju, što je bio značajan prihod državnog proračuna. Načelo ovog poreza temeljilo se na činjenici da je država razvrstavala svoj deficit novim,

⁵³ Julia Devin, Jaleh Dashiti-Gibson, Geroge A. Lopez, "Sanction in the Former Yuglosavia: Convoluted Goals and Complicated Consequences", New York, 2000. str. 12

⁵⁴ Jakub Hejsek, The impact of economic sanctions on civilians: the case of the Federal Republic of Yugoslavia, The Science for population protection, SAD, 2000., str. 5

nepokrivenim papirnim novcem i pružanjem bezgotovinskih zajmova koje javni i korporativni sektor prihvaćaju u trajno većoj stopi kako bi se očuvala stvarna kupovna moć građana koja pada zbog rastućih cijena.⁵⁵ Međutim, zbog značajne inflacije koja je tada bila prisutna u korelaciji sa sporosti sustava, Srbija i građani su na ovaj način, samim protekom vremena, laički rečeno, gubili novac jer je njegova vrijednost kontinuirano padala. Drugi način pribavljanja sredstava bio je faktička konfiskacija štednje stanovništva u stranoj valuti i njihovo uzimanje izvan teritorija SFRJ-a preko spojenih poduzetničkih entiteta.⁵⁶ Naime, kako je vrijednost dinara padala, a i zbog ostalih okolnosti, domaće banke su izgubile povjerenje. Stoga je sve više građana svoje prihode prebacivalo u strane valute, ponajviše njemačke marke, koje su tada povjeravali stranim bankama koje su davale visoke kamate. Najviša mjesečna stopa inflacije bila je 313 milijuna posto, a bila je, u to vrijeme, druga najviša stopa u povijesti - nakon međuratne Mađarske.⁵⁷ Privatni sektor se branio od sveprisutne inflacije iskazujući sve vrijednosti, ponajprije svoja potraživanja, u stranim valutama, ponajviše markama, a zatim dolarima.

⁵⁵ Ibid. str. 5

⁵⁶ Ibid. str. 6

⁵⁷ Ibid.

3. Utjecaj na građane

Između 1993. i 1999. godine, više od polovine srpskog stanovništva postalo je siromašno, nezaposleno, raseljeno ili su postali izbjeglice. Počevši u prosincu 1993. godine, Svjetski program za hranu (WFP) distribuirao je mjesečno hranu za 200.000–700.000 ljudi, dok je Crveni križ osigurao hranu, utočište i odjeću za 100.000 lokalnih i 200.000 prognanih. Sve u svemu, humanitarna pomoć Srbiji 1990-ih vjerovatno je iznosila između 5 i 10 milijardi američkih dolara.⁵⁸ Naravno da ovakav utjecaj na stanovništvo Srbije nije isključiva posljedica ekonomskih sankcija nametnutih od strane međunarodne zajednice kao odgovor na agresorske ciljeve tadašnje vlasti Jugoslavije. Posljedice koje su većinom osjetili nedužni građani Srbije su posljedica dugog niza pogrešne gospodarske politike koja je dovela srpsko gospodarstvo u loše stanje te rata na području Jugoslavije. Mnogi analitičari procjenjuju da je utjecaj ekonomskih sankcija bio manji na rušenje srpske ekonomije, ali da je imao veći utjecaj na zastoj njezinog oporavka.⁵⁹

⁵⁸ Richard Garfield, *Sanctions and the Federal Republic of Yugoslavia: assessing impacts and drawing lessons*, Humanitarian Practice Network, 2003., str. 1.

⁵⁹ Ibid.

V. ZAKLJUČAK

U ovom diplomskom radu analizirali smo ekonomske sankcije s pravnog i ekonomskog stajališta. Kao što vidimo, ekonomske sankcije postale su značajno „oružje“ snažnih država u međunarodnim odnosima. Međutim, veliki je problem ekonomskih sankcija što one nisu na raspolaganju svim državama, već samo velikim gospodarskim silama ili međunarodnim organizacijama, te što su u pravilu usmjerene na slabije razvijene države. Kao što smo vidjeli na primjeru Demokratske Narodne Republike Koreje i Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije, ekonomske sankcije su u potpunosti neefikasno sredstvo kada su u pitanju zemlje s izraženim vojnim karakteristikama ili zemlje u vojnim konfliktima. U takvim situacijama ekonomske sankcije najviše štete nedužnim civilima koji su najčešće i prije početka sankcija u teškom položaju. Tada dolazimo do paradoksalne situacije da se istovremeno uvode sankcije i humanitarna pomoć. Primjer Ruske Federacije nam, s druge strane, pokazuje nemoć međunarodnih sila da utječu na ponašanje vlasti velikih i snažnih država. Naime, u takvim okolnostima sankcije se ne mogu u potpunosti provoditi jer su i sankcioneri ovisni o trgovini sa sankcioniranim državama. To nam pokazuje primjer Europske unije kad je ušla u diplomatski i ekonomski konflikt s Ruskom Federacijom, ali je primorana zadržati odnose u sigurnim granicama zbog ovisnosti o uvozu plina iz Ruske Federacije. Jedine koje su se pokazale

uspješnima su „pametne sankcije“ (eng. „*smart sanctions*“ ili „*targeted sanctions*“) u borbi s određenim nedržavnim neprijateljima, kao što su terorističke organizacije. Sama prijetnja sankcijama je izrazito učinkovita u opominjanju velikih korporacija, a pogotovo financijskih institucija. Bilo kakva sumnja da postoji odnos s terorizmom imat će devastirajuće posljedice za njihovo poslovanje, ako ne i samu egzistenciju. Uvođenje bilo kakvih sankcija međunarodnim kompanijama znači ne samo novčane i kaznenopravne posljedice, nego i zabranu poslovanja u bilo kojoj državi razvijenog svijeta i s bilo kojim poslovnim partnerom koji ne djeluje pretežito u „sivoj zoni“ prava.

LITERATURA

Brück, O., Les sanctions en droit international public, Paris, A. Pedone, 1933 god.

Caruso, R., The impact of international economic sanctions on trade: An empirical analysis, Peace Economics, Peace Science and Public Policy, 2003. god.

Council on Foreign Relations,
<https://www.cfr.org/backgrounder/what-are-economic-sanctions>,
18. kolovoza 2019. god.

European Parliamentary Research Center, Martin Rusell, EU sanctions: A key foreign and security policy instrument, PE 621.870, 5. mj. 2018. god.

Giumelli, F. (2011). Coercing, constraining and signalling: explaining UN and EU sanctions after the Cold War. ECPR Press.

Hille, K. (2014). Russian agriculture struggles to meet self-sufficiency challenge, 2017. god.

Hille, K. (2014). Russian agriculture struggles to meet self-sufficiency challenge. Financial times., 2017. god.

Hufbauer, G., Schott J., Elliott K., & Oegg, B. (2007). Economic Sanctions Reconsidered. 3d ed. Washington: Peterson Institute. Investing.com. (2016a). Brent oil historical prices

Jakub Hejsek, The impact of economic sanctions on civilians: the case of the Federal Republic of Yugoslavia, The Science for population protection, SAD, 2000. god.

Julia Devin, Jaleh Dashiti-Gibson, Geroge A. Lopez, "Sanction in the Former Yuglosavia: Convolutud Goals and Complicated Consequences", New York, 2000. god.

Kaempfer, W. H., & Lowenberg, A. D., The Political Economy of Economic Sanctions. *Handbook of defense economics*, 2007. god.

Lapaš, Davorin, Sankcija u međunarodnom pravu, Zagreb 2004. god.

Lopez, G.A., Cortright, D., "The Sanctions Era: An Alternative to Military Intervention", The Fletcher Forum of World Affairs, sv. 19, br. 2, 1995. god.

Petereson Institute for International Economics, Marcus Noland, Working Paper: The (Non) Imapct of UN sanctions on North Korea, 12. mj. 2000. god.

Peterson Institute for international economics, Gary Clyde Hufbaouer, Barbara Oegg, Targeted Sanctions: A Policy Alternative?, 23.2.2000. god.

Richard Garfield, Sanctions and the Federal Republic of Yugoslavia: assessing impacts and drawing lessons, Humanitarian Practice Network, 2003. god.

Richard N. Hass, Gary Clyde Hufbaouer, Economic Sanctions and American Diplomacy, SAD, 1998. god.

Tyll, L., Pernica, K., & Arltová, M., The impact of economic sanctions on Russian economy and the RUB/USD exchange rate. *Journal of International Studies*, 11(1), 21-33. doi:10.14254/2071-8330.2018/11-1/2, 2018. god.

Zemanek, K., "The Legal Foundations of the International System, General Course on Public International Law", RCADI, sv. 266, 1997. god.

PRAVNI IZVORI

Deklaracija sedam načela (A/2625 (XXV), od 24. listopada 1970) Osnovna načela Vijeća EU o korištenju ograničavajućih mjera, 2004. god.

Povelja o ekonomskim pravima i dužnostima država (A/3281 (XXIX), od 12. prosinca 1974 god.)

Povelja Ujedinjenih naroda, (Narodne novine - međunarodni ugovori, br. 15, 1993. god.)

Rezolucija Opće skupštine Ujedinjenih naroda A/44/215, od 22. prosinca 1989. god.

Rezolucija Opće skupštine Ujedinjenih naroda o uklanjanju ekonomskih mjera kao sredstva političke i ekonomske prinude (A/51/22, od 27. studenog 1996. god.)

Rezolucija UN #1718, 16.10.2006. god.

Rezolucija UN #2375, 11.09.2017. god.

Rezolucija UN #2397, 28.11.2017. god.

Ugovor o Europskoj uniji, 1.11.1993. god.

Ugovor o funkcioniranju Europske unije, 2016. god.

Uredbom (EU) 833/2014, 2014. god.

Zakon o izvoznoj upravi (*eng. Export Administration Act*), 1979. god.

Zakon o međunarodnim kriznim ekonomskim ovlastima (*eng. International Emergency Economic Powers Act*), 1977. god.

Zakon o stranoj pomoći (*eng. Foreign Assistance Act*), 1961. god.

Zakon o trgovanju s neprijateljem (*eng. Trading with the enemy Act*), 1917. god.